

27.2.2019

Valtiovarainministeriö
Vahvan sähköisen tunnistamisen järjestäminen julkishallinnossa
- esiselvityksen ohjausryhmä

Kilpailu- ja kuluttajaviraston eriävä näkemys ohjausryhmälle

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) haluaa tuoda esiin eriävän näkemyksensä valtiovarainministeriön (VM) asettaman esiselvityksen ohjausryhmän jäsenenä koskien Väestörekisterikeskuksen (VRK) laatimaa selvitystä¹ vahvan sähköisen tunnistamisen järjestämisestä julkishallinnossa.

KKV kannattaa vireillä olevaa hallituksen esitystä tunnustuslain muuttamisesta² ja pitää ensiarvoisen tärkeänä, että muutokset saataisiin voimaan mahdollisimman pian. Lain muutosten myötä on todennäköistä, että markkinat vihdoon avautuvat kilpailulle. Säännellyn siirtohinnan laskeminen enintään kolmeen senttiin per tunnistustapahtuma, laskisi tukkuhintatasoa Suomessa vähintään 70 prosenttia. Luottamusverkoston toimintaa edistävälle lakimuutoksille pitää antaa mahdollisuus vaikuttaa markkinan toimintaan ennen kuin tehdään esimerkiksi VRK:n selvityksen perusteella päätöksiä uusista, tunnistamismarkkinoiden rakennetta merkittävästi muuttavista ratkaisuista. Mikäli samanaikaisesti muutetaan sekä luottamusverkoston hintatasoa että käynnistetään merkittävästi tunnustusmarkkinan rakennetta heikentävä valtion oman tunnustusvälineen kehitys, tämä rapauttaa markkinatoimijoiden luottamusta luottamusverkoston toimintaedellytyksiin.

VM:n esiselvitystä varten VRK on laatinut selvityksen vahvan sähköisen tunnistamisen järjestämisestä julkishallinnossa. Selvityksen keskiössä ovat vaihtoehdot, joissa valtio ottaisi haltuunsa ensitunnistamisen ja rakentaisi oman tunnustusvälineensä. Selvityksessä on esitetty hankkeelle vain hyvin karkea aikataulu- ja kustannusarvio. Tämä on omiaan lisäämään epävarmuutta luottamusverkoston tulevaisuudesta. Epävarmuudet myös vähentävät potentiaalisten uusien toimijoiden tuloa markkinalle, jossa välitystapahtumien määrä romahtaisi murto-osaan valtion välitystapahtumien poistuesaa. Yksityisen sektorin tapahtumamäärät eivät yksin riitä turvaamaan luottamusverkoston kehittymistä ja vahvaa tunnistamista vaativien palvelujen kehittymistä ja lisääntymistä kuluttajille. Yksityisen sektorin tapahtumamäärät ovat kasvaneet hitaasti ja riittävän nopean kasvun saavuttaminen lähivuosina saattaa olla vaikeaa, jos valtion volyymit eivät ole tukemassa kokonaisuusmarkkinan kasvua. Kasvu edellyttää, että markkinalla tunnistetaan tapahtumat, joiden osalta on tarvetta vahvalle tunnistamiselle, näitä ovat esimerkiksi tapahtumat, jotka liittyvät asunto- ja kiinteistöomaisuuden myyntiin.

¹ Sähköinen tunnistaminen: selvitys nykytilasta sekä kehittämistarpeista ja -vaihtoehdoista. Väestörekisterikeskus helmikuu 2019.

² Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 264/2018).

27.2.2019

Sähköisen ensitunnistamisen liian korkea hinta on vaikeuttanut kilpailun toimivuutta tunnistusmarkkinoilla. Hallituksen esityksen mukaisesti ensitunnistamisen säänneltyä enimmäishintaa ollaan laskemassa kahden vuoden määräajaksi, minkä odotetaan lisäävän kilpailua tunnistusmarkkinoilla. Koska sähköinen ensitunnistaminen on kuitenkin keskeinen tekijä tunnistamisessa, KKV kannattaa, että VRK:n esitystä ensitunnistamisen siirtämisestä valtion takaamaksi toiminnaksi selvitetään tarkemmin. Valtion kannattaisi myös selvittää, olisiko järkevin malli sellainen, jossa kuluttaja/kansalainen saisi varmenteen automaattisesti joko yhdistettynä passin/henkilökortin hakemiseen tai esimerkiksi ensimmäisen Kela-etuuden hakemisen yhteydessä – etenkin, jos kyseessä olisi henkilö, joka ei ole suomen kansalainen. Valtio voisi myös harkita mallia, jossa se myy ensitunnistamisen tukutuotteen luottamusverkostossa kaupallisille toimijoille.

KKV ei sen sijaan kannata VRK:n esitystä siitä, että valtio rakentaisi uuden, oman tunnistusvälineensä julkisiin palveluihin tai tulisi omalla välineellään tunnistusmarkkinalle. Vuosia valtion säädöstuella rakennettu luottamusverkosto jäisi tällöin yksityisten toimijoiden varaan ja todennäköisesti rapautuisi volyymien supistumisen myötä toimijoille kannattamattomaksi.

KKV pitää myös tärkeänä, että tunnistamiseen sidoksissa olevat muut kotimaiset ja kansainväliset hankkeet huomioidaan, kun suunnitellaan mahdollisia muutoksia valtion tapaan hankkia vahvan sähköisen tunnistamisen palveluja. VM:n hanke, jossa suunnitellaan henkilötunnuksen uudistamista, saattaa vaikuttaa merkittävästi tunnistamisessa tarvittaviin järjestelmiin ja työryhmän väliraportissa on arvioitu, että muutokset aiheuttavat merkittäviä kustannuksia niin julkishallinnolle kuin yksityisille yrityksillekin. Yhteiskunnan kannalta olisi tärkeää, että henkilötunnuksen uudistamisen ja muiden meneillään olevien hankkeiden vaikutukset tunnistamiseen arvioitaisiin kokonaisuutena.

KKV:n näkemyksen mukaan Suomen tunnistusmarkkinaa pitää kehittää yhdessä eri toimijoiden kesken. VRK:n esiselvityksen tulisi sisältää neljäs, kilpailuneutraalimpi vaihtoehto, jossa julkinen ja yksityinen sektori voisivat toimia yhdessä. On tärkeää selvittää mahdollisuudet rakentaa luottamusverkoston pohjalle kaikille toimijoille avointa mallia. Tämä malli alentaisi

27.2.2019

kaikkien markkinatoimijoiden sähköisen tunnistamisen kustannuksia, kun perustana olisi kaikkien toimijoiden käytössä oleva valtion tuottama ensitunnistamisen tukkuuote. Ratkaisu mahdollistaisi myös sähköisen tunnistamisen jatkuvan kehittämisen ja innovaatioiden hyödyntämisen. KKV pitää tärkeänä avointa vuorovaikutusta ja kaikkien toimijoiden kuulemista mahdollisimman laajasti.

Pääjohtaja

Kirsi Leivo

Erikoistutkija

Pirjo Aspinen